

# Schüllerjevi ekstrakti za črnilo

## dobro in poceni!

## Naipripravneje in najceneje dobavljenie dobrega črnila za šole.

Teškoči ekstrakt št. 2 1 liter K 7-50 (za 10 do 20 lončkov črnila)

„Efensin“, specialni, črn, 1/2 kg K 12.— (za 30 lončkov črnila)

Ekstrakt za kovinsko črnilo — rdeč, zelen, moder, 1 steklenica 50 v (za četrt litra črnila)

„Efensin“ I., črn, 1 zavitek K 7-50, (za 1P litrov izvrstnega pisarniškega črnila)

## Tovarna za črnilo Franc Schüller, Amstetten, Austrijsko Nižje

### Schüllerjeve tovarniške izdelke priporoča upravnštvo vsem šolam najtopleje

hvala. Ravno tako so podpirali učitelje gosp. nadzornik Lasič in tolminsko učiteljstvo, hvala jim. Kaj pa tovarišice kolegince? Protestirale so proti temu, da se nastavljajo goriški učitelji v tolminskem okraju, češ da je učitelj dovolj, da se jih nastavi. Ena tovarišica je celo tajila število begunskih otrok, samo da bi učitelja odgnala. Ta pa ne bodi len, se je sam prepričal ter dobil okroglo 30 otrok. — To ni kolegalno od tovarišice učiteljic. Pojdite malo časa na fronto službovat, pod okrilje granat, šrapnelov, bomb itd., pa boste mogoče potem drugače razpoložene. Sicer pa tovarišice kolegince, ne godi se vam niti najmanjša krivica. Plaćani smo od našega okraja, otroci so tudi naši, toraj kaj prav za prav hočete? Baje da so tovarišicam kolegincam tudi tolminski oproščeni kolegi trn v peti. So pa nekatere izjeme med njimi, čast jim! Prizadetim pa to-le: Ker Vas tako veseli vojaški stan, pojdite k »Rdečemu križu«, tam dobite razvedrila dovolj, glede kolegalnosti pa moram izreči le svoje pomilovanje!

Begunec.

## Srednješolske vesti.

Na c. kr. državni gimnaziji v Kranju se pouk ne more vršiti, ker je vojaštvo zasedlo šolsko poslopje. Nekateri dijaki so se preselili v Ljubljano, drugi bodo menda zaman čakali letos doma, da se prične pouk.

Profesor na c. kr. državni gimnaziji v Kranju, gosp. Vinko Marinko, je pridelen drugi državni gimnaziji v Ljubljani. Suplenta državne gimnazije v Kranju, gosp. Josip Koletič je pridelen prvi, gosp. Peter Prosen drugi državni gimnaziji v Ljubljani.

Skrajšanje učne dobe v srednjih šolah na Hrvaškem. Učna oblast v Zagrebu je izdala za poskušnjo odredbo, s katero se omogočuje z ozirom na sedanjo draginjo šolanja, da morejo odlični dijaki in dijakinje vseh srednjih šol brez ozira na starost prositi vlado, da se jim dovoli dokončati dva razreda — sedmega in osmega — v enem letu.

## Iz naše organizacije.

Iz seje upravnega odbora Zaveze.

Dne 10. septembra t. l. se je vršila v prostorih Učiteljske tiskarne v Ljubljani seja upravnega odbora Zaveze, ki se je je s posvetovalno pravico udeležilo tudi več odposlancev Zavezinih društev. Ob 10. uri dopoldne otvoril Zavezin predsednik tovariš L. Jelenc sejo s tem-le nagovorom: Danes so minila 4 leta 8 mesecev in 11 dni, kar se je vršila dne 29. decembra 1913 zadnja seja upravnega odbora Zaveze. Dolga, neplodna društvena doba je to v veliko škodo slovenskemu šolstvu, v kvar vzgoji naše mladine in v neizmerno gorje nam vsem. Morje solz je pretil naš ubogi narod v tej strašni borbi narodov vsega sveta in trepeta v strahu za svojo bodočnost.

Ko smo bili sestavili na zadnji svoji seji okvirni program za XXVI. glavno skupščino Zaveze v Pulju, ni nihče pričakoval, nihče slutil, da bodo nastopili dogodki, ki pretresajo še sedaj ves svet. Dne 28. junija 1914 se je zgodil v Sarajevu zločin, katerega žrtev je bil naš prestolonaslednik Franc Ferdinand in njegova blaga žena Sofija. 26. julija istega leta se je vnel svetovni požar, ki že četrto leto ugonablja narode in njih kulturo. 21. novembra 1916 se je oblekla Avstrija v žalno obleko; umrl je naš veliki cesar Franc Jožef I. in vsi narodi širne Avstrije so zaplakali nad njegovo gomilo.

Umrl je kralj, živel kralj! Takoj ob tej priliki smo z navdušenjem pozdravljali vladarski nastop našega mladega cesarja Karla I. Ob dveh tugepolnih dneh je izrazilo vodstvo v imenu Vašem in v imenu vsega v Zavezi združenega učiteljstva sožalje; ob priliki nastopa vlade našega novega ljubljenelega cesarja, vladarja in gospodarja pa je podalo vodstvo izraze neomajne zvestobe in vdanosti ter otroške ljubezni do ljudomilega cesarja in do vse hiše Habsburške.

Ozrmo se sedaj na one, ki stojte daleč od nas v bojni črti in nas branijo premočnejših sovražnikov. Ti junaki ne varujejo s svojimi junaškimi prsi samo očeta in mater, ženo in otroka, temveč vse nas v zaledju. Njih roka varuje domovino s svobodnimi državljanji. Vsekdar za pomoč pripravljena roka in globoke hvaležnosti polno srce naj skuša poplačati velik dolg tem junaškim sinovom. Ta pozdrav pošiljamo danes borilcem! Pozdrav vsem junakom v strelskih jarkih! Kaj pa naj rečem o onih junakih, ki so žrtvovali za domovino in cesarja vse, kri in življenje? V skromno plačilo jim bodi hvaležnost

domovine in večna slava njih imenu! Zakličimo jim: Nesmrtna slava!

O delovanju Zaveze od zadnje odboje se ne bom govoril, ker bode te povzeli iz tajnikovega poročila.

Le še par besed o naši še v gostoto temo zaviti bodočnosti.

Ob izbruhu vojne je morala Zaveza ustaviti svoje delo, ker je visel nad njo Damoklejev meč razpusta. Kar smo storili, smo morali ukreniti vse na tihem in skrivaj do onega časa, ko je bil sklican državni zbor. Takrat smo se malo oddahnili. Vendar so za zborovanja še vedno težki časi. Potovanja, ki se jim stavijo od strani oblasti razne zapreke, so za naše razmere v teh časih silno draga. V teh težkih okoliščinah smo se zbrali tudi danes. Današnje sejo je sklicalo vodstvo v prvi vrsti za to, da vzpodbudimo Zavezina društva k novemu društvenemu delovanju, prav posebno pa še zato, da govorimo o naši bližnji bodočnosti, da postavimo okvirni program našemu bodočemu delovanju in se tako pripravimo za velik čas, ki mu hitimo nasproti. Težko je delo za temno bodočnost, človek ne ve, česa bi se lotil, kje zastavil, ker je vse nejasno, nedoločno.

So pa vprašanja, ki leže vedno odprta pred nami, ki ne izginejo iz obzorja ljudskošolskega učiteljstva, pa naj se razvozlajo razmere v našem narodu kakorkoli — to so naša stanovska vprašanja in vobča pedagoška vprašanja. Poleg drugih pridejo danes tudi taka vprašanja na razgovor. Ostanimo pa pri razpravljanju o takih vprašanjih na realnih tleh in se ne dvigujmo v sfero fantazij in ne segajmo po nedosegljivih idejah. Upam, da najde tudi tu upravni odbor pravi pot, da pride do zaželjenega smotra. Želim našim posvetovanjem lepih uspehov ter Vas vse upravne odbornike in zastopnike Zavezinih društev pozdravljam prav iz srca!

Svojo odsotnost so opravičili upravni odborniki: M. J. Nerat, šol. ravnatelj v Mariboru, Ignacij Križman, nadučitelj v Dornbergu, Anton Berginec, šol. ravnatelj v Sežani in Iva Sabadinova, učiteljica pri Sv. Ivanu pri Trstu.

Po pozdravu odda predsednik predsedništva II. podpredsedniku šolskemu ravnatelju Antonu Gmusu, da poda tajniško poročilo namesto obolelega tajnika Vilhalda Rusa.

Ker se je o delovanju vodstva Zaveze od zadnje seje upravnega odbora, ki se je vršila dne 29. decembra 1913, pa do konca leta 1915 sproti poročalo v »Učiteljskem Tovarišu«, poročilo o delovanju vodstva v letu 1916 do 12. januarja 1917 pa je prinesel »Učiteljski Tovariš« v 4. letošnji številki, podamo in dodamo tu le še poročilo od takrat do danes.

V slogi je mož. To vedno resnično prislovico ima vodstvo Zaveze pred očmi, zato se trudi, da združi vse ljudskošolske in srednješolske organizacije za skupno delo. Izpopolnjevalo je poročilo za prvi sestanek in stopilo zopet v dogovor z nekaterimi društvi, ki niso bila odklonila sodelovanja. Vodstvo upa, da se mu posreči združiti vse, ki so hodili dosedaj svoj pot.

V zadnjem času se posebno trudi vodstvo Zaveze, kako vzdržati Zavezina društva iz brezdelnosti in jih vzpodbuditi k novemu delu na polju stanovske organizacije. Nevarnost je velika, da nam nekatera društva ne zaspijo za vedno, so že nekatera, ki nimajo popolnih odborov. Prvi korak v to svrhu je bil sklep, da se je sklicala današnja odborova seja, kjer se bomo posvetovali o korakih, ki jih moramo storiti v tem pogledu. Dajmo društvom delo in mislim, da ni še nobeno tako otrpnilo, da bi se ga ne poprijelo.

Deželne učiteljske organizacije se trudijo, da izposlušajo učiteljstvu dostojne draginjske doklade. Na Kranjskem in

Štajerskem smo dosegli uspehe, prav neprimerne so pa draginjske doklade po drugih slovenskih pokrajinah. Upamo, da se obrnejo tudi tu razmere na boljše. Le vztrajnosti je treba. Krepko je podprlo vodstvo Zaveze »Savez hrv. učit. društva«, ki je prosil potom Jugoslovanskega kluba centralno vlado, da prispeva ista za zvišanje draginjskih doklad saj na 30 odstotkov temeljne plače, ker Dalmacija nima sredstev, da bi sama to storila.

Nato so obširno poročali upravniki o stanju Zavezinih listov. Vsi trije so poudarjali, s kolikimi težkočami se morajo v vojnem času boriti listi, vendar so izrazili nado, da bodo vzdržali.

Zavezin blagajnik je podal poročilo o denarnem položaju Zaveze, ki je v kljub in navzlic hudim časom povoljno.

Nato je poročal tovariš Gangl v krasnem, po obliki in vsebini dovršenem govoru o našem položaju. Vsi navzoči so z največjim zanimanjem sledili govornikovim izvajanjem in so jih ob koncu živahno odobraval.

Ob 1. popoldne prekine predsednik sejo, ki se ob 3. zopet nadaljuje. Pri popoldanski seji se je vršila razprava in sklepanje o dopoldne podanih poročilih.

K tajniškemu poročilu se oglašajo besedi tovariš Rajšp in pravi, da bi bilo umestnejše, da bi zborovala danes Zavezina delegacija, ki naj bi zavzela stališče o tako važnih vprašanjih, kakor so danes v razpravi. Ganglov programatični govor bi morala slišati delegacija in ne samo upravni odbor. Tovariš Dimnik zagovarja sklicanje seje upravnega odbora, tej pa naj sledi v najkrajšem času delegacijsko zborovanje. Tovariš Flere predlaga, da naj se skliče delegacijsko zborovanje na 27. dan decembra t. l. Predlog se sprejme soglasno.

Poročilo upravnštva »Zvončka« se vzame odobruje na znanje.

O poročilu Popotnikovega upravnštva se vname daljša debata. Tovariš Flere utemeljuje svoje predloge za izboljšanje gnotnega stanja »Popotnika«, ki jih je priobčil naš list v predznanji štev. V izvršitev 1. in 2. predloga je naročil upravni odbor vodstvu, da naj izposluje pri Zavezinih društvih sestavo imenika vsega učiteljstva in vseh šol v okraju; društva pošljejo sestavljene imenike upravnštvom, ta označijo naročnike in ga vrnejo društvom v svrhu evidence naročnikov. Nato so se sprejeli tudi drugi predlogi.

Jako zanimivo in informativno poročilo je podal tovariš Marolt o stanju Učiteljskega Tovariša. Vojna je hudo zadela naš list. Mnogo naročnikov je poklicanih v vojaško službo, mnogi so dali življenje za dom in cesarja, mnogi so odgovedali naročbo zaradi slabega gnotnega položaja, ker morajo gledati ob tej draginji na izdatek vsakega vinarja. Posebno se je pritoževal tovariš upravnik, da se učiteljski črniki, ki prdejo na službo, slno malo oglašajo za naročbo lista, četudi Zaveza mnogo žrtvuje za učiteljske črnike, ker jim brezplačno pošilja svoje liste v več izvodih. Poročilo se je vzelo s pohvalo na znanje.

Tudi o Zavezinem računu se je vnela daljša debata. Blagajnik je tožil, da velika večina Zavezinih društev ne plačuje redno članarine, da so jo nekatera društva na dolgu že za več let. Kako iztirjati zaostalo članarino, je bilo stavljenih več nasvetov; slednjič je bil sprejet predlog, da se za štajerska društva izroči zadeva Zvezi, da uredi stvar, kranjska in primorska društva pa dobe izkaze in opomine, da naj store svojo dolžnost.

(Konec prih.)

## Načrt preustrojitve našega šolstva.)

Kakor poroča »Zavezino« vodstvo na drugem mestu, se je dne 10. septembra t. l. pri seji upravnega odbora »Zaveze« poverilo delo za načrt o preustrojitvi našega šolstva posebnemu odseku. Ta pa vsekakor pričakuje, da sodeluje pri važni stvari vse slovensko učiteljstvo, kajti kolikor bolj bomo prodirali vsi v delo načrta, toliko bolj bo ta naša lastnina; toliko boljši pa bo tudi, če je dana prilika vsem, da izrazimo svoje želje in nasvete, svoje teoretske in praktične izkušnje. Zato bomo objavljali pod gorenjim naslovom od časa do časa v »Tovarišu« načelna in podrobna tozadevna vprašanja ter prosimo, naj se zanima zanje vse učiteljstvo ter jih obravnava zlasti tudi v svojih učiteljskih društvih. Svoje sklepe in utemeljene nasvete pa naj pošiljajo tako posamezniki kakor društva na naslov podpisanega ali na kateregakoli člana odseka. Še prav posebno pa želimo, da bi se slovensko učiteljstvo tozadevno oglašalo v »Popotniku« in v »Tovarišu« s svojimi utemeljenimi nasveti ter priobčevalo članke, s katerimi bi se budilo zanimanje za stvar ter bi se bistrili nazori.

Za danes navajamo v splošno in posebno obravnavo nekatera načelna vprašanja, ki se morajo utemeljiti, preden se spuščamo v katerokoli podrobno:

1. Ali naj se nanaša naš načrt preustrojitve šolstva le na notranji in zunanji splošni o l s k i ustroj ali naj obsega tudi načrt splošne l j u d s k e izobrazbe? (Načrt ožjega ali širšega okvira narodne vzgoje.)

2. Ali naj obsega ta načrt le ljudsko (meščansko, obče nadaljevalno) šolstvo in učiteljsko izobrazbo ali naj se raztegne na vse šolske kategorije (srednje, visoke šole); v drugem slučaju je neobhodno potrebno, da povabi »Zaveza« na sodelovanje tudi slovenske profesorje.

3. Ali se pri načrtu preustrojitve ljudskega (meščanskega . . .) šolstva odločimo za sedanji 8 letni tip ljudskr in 4 letni tip meščanske (oziroma kot organski nastavek ljudske šole: obvezne obče nadaljevalne) šole, ali pa se priklonimo načelu »enote narodne šole« s 6 (?) letno osnovno šolo in z obfignatnim nadaljevanjem te?

4. Predlogi za določitev tipa v poslednem slučaju.

Pav. Flere.

\* Za objavo razprav, vprašanj in odgovorov, ki spadajo v to poglavje, smo odločili v listu stalen oddelek.

Ured.